

Šetření životních podmínek obyvatel sociálně vyloučených lokalit v ČR (SVL-SILC 2021)

Obecné informace o šetření

- Reprezentativní dotazníkové šetření Agentury pro sociální začleňování mezi obyvateli sociálně vyloučených lokalit (dále jen SVL). Sběr dat proběhl v 9 krajích ČR, konkrétně ve 48 obcích (různé velikosti), celkově bylo sesbíráno 1084 dotazníků. První vlna proběhla v roce 2020, sběr dotazníků druhé vlny probíhal od května do září 2021.
- Dotazník do značné míry vychází z šetření EU-SILC (*European Union Statistics on Income and Living Conditions*), v Česku známé jako šetření Životní podmínky, které realizuje Český statistický úřad.
- Výzkum se zaměřil na základní životní podmínky obyvatel SVL, a to konkrétně na oblast bydlení, finanční situace, zaměstnanosti, materiálních podmínek, zdraví, diskriminace, dopadů pandemie COVID, apod.)
- SVL-SILC je prvním šetřením, které systematicky a standardizovanými metodami zachytilo základní životní podmínky obyvatel SVL.

Hlavní výsledky

- Víceméně každý pátý obyvatel SVL (18 %) vyrůstal alespoň nějaký čas v dětském domově, ústavu (anebo v jiném typu instituce či kolektivní domácnosti).
- Více jak 13 % obyvatel SVL deklarovala, že má nějaké zdravotní postižení.
- Pro více jak polovinu (51 %) obyvatel je nejvyšším vzděláním ZŠ, přičemž velká část z nich ZŠ ani úspěšně nedokončila. V celkové populaci Česka dosahuje tento podíl maximálně 18 % (dle výsledků SLDB 2011). Vysokoškolsky vzdělaných obyvatel SVL je méně než půl procenta (0,4 %).
- Každý sedmý obyvatel SVL (15 %) bydlí na ubytovně (resp. v domech, kteří oni sami nebo jiné lidé označují jako „ubytovny“).
- Obyvatelé SVL se ve svém současném bydlení potýkají s celou řadou závažných problémů, které jsou v obecné populaci Česka ojedinělé: kupříkladu každý třetí obyvatel SVL (33 %) reportuje, že v jeho bydlení se nacházejí plísňe, každý pátý obyvatel (21 %) hlásí problémy se zatékáním, vlhkými zdmi, shnilými okny, rámy apod. a 8 % obyvatel se potýká s přítomností škůdců (štěnic a dalšího hmyzu, případně hlodavců).
- Ve 30 % domácností respondentů je čerpán příspěvek na bydlení, příspěvek na živobytí ve 23 % a doplatek na bydlení v 16 %.
- Přinejmenším každý čtvrtý respondent (24 %) uvedl, že někdo z jeho domácnosti čelí exekuci *v současnosti*. Přinejmenším ve 40 % domácností respondentů mělo *v minulosti* zkušenost s exekucemi.
- Čtyři z pěti domácností respondentů (81 %) si nemůže dovolit neočekávaný výdaj ve výši 12 800 Kč. V obecné populaci Česka se tento nedostatek financí týká 20 % obyvatel.
- Domácnosti dvou ze tří obyvatel SVL (65 %) se nacházejí ve stavu tzv. materiální deprivace¹. Srovnání s mírou materiální deprivace v celém Česku je alarmující – ta v roce 2019 dosahovala „pouze“ 3 % (data EU-SILC 2019), rozdíl je tak 62 procentních bodů. Evidentně také došlo v SVL ke zhoršení situace, protože míra materiální deprivace tam v roce 2020 dosahovala ještě míry 50 %.
- Každý pátý obyvatel SVL (20 %) je nezaměstnaný. Při přepočtu na věkovou skupinu 15–64 let (aktivní věk) dosahuje míra nezaměstnanosti až 23 %. Pro srovnání, v obecné populaci Česka ve věku 15–64 let dosahovala míra nezaměstnanosti (ve smyslu evidovaných uchazečů o zaměstnání na ÚP) v polovině roku 2021 úrovně 4 %.

¹ definice dle Eurostatu https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Material_deprivation_statistics_-_early_results, viz Box 1

- 11 % obyvatel SVL reportovalo, že v důsledku epidemie COVID-19 přišlo trvale o práci.
- Třetina rodičů (33 %) dětí ve věku 6 až 15 let deklarovala, že se potýkaly s problémy během distanční výuky způsobené nulovým nebo omezeným přístupem na internet a více jak třetina rodičů (35 %) deklarovala problémy způsobené nulovým nebo omezeným přístupem k odpovídající technice (počítač, tablet apod.). Jen třetina rodičů (34 %) deklarovala, že jejich dítě/děti nemělo/neměly žádné problémy s přístupem k distančnímu vzdělávání.
- Respondenti byli dotazováni, zda během posledních 5 let a posledních 12 měsíců měli zkušenost s diskriminací (např. kvůli barvě pleti, věku, pohlaví, sexuální orientaci, postižení, etnickému původu, náboženskému vyznání apod.).
  - V posledních 5 letech deklarovali obyvatelé SVL zkušenost s diskriminací v:
    - 36 % při hledání práce
    - 28 % během pracovní činnosti (zaměstnání, podnikání)
    - 19 % při využívání nějakých zdravotních služeb (např. od lékaře, zdravotní sestry, zubaře, v nemocnici, pohotovosti či zdravotním středisku)
    - 29 % při pokusu pronajmout nebo koupit byt nebo dům
    - 9 % při kontaktu s někým ze školy / vyšší odborné školy / univerzity (univerzit) jako rodič / zákonný zástupce nebo jako student
    - 28 % při kontaktu se správními úřady nebo veřejnými službami
    - 24 % při snaze o návštěvu nočního klubu, baru, restaurace nebo hotelu, použití veřejné dopravy, návštěvě obchodu či snaze do něj vstoupit
  - V posledních 12 měsících deklarovali obyvatelé SVL zkušenost s diskriminací v:
    - 27 % při hledání práce
    - 17 % během pracovní činnosti (zaměstnání, podnikání)
    - 17 % při využívání nějakých zdravotních služeb (např. od lékaře, zdravotní sestry, zubaře, v nemocnici, pohotovosti či zdravotním středisku)
    - 18 % při pokusu pronajmout nebo koupit byt nebo dům
    - 8 % při kontaktu s někým ze školy / vyšší odborné školy / univerzity (univerzit) jako rodič / zákonný zástupce nebo jako student
    - 22 % při kontaktu se správními úřady nebo veřejnými službami
    - 17 % při snaze o návštěvu nočního klubu, baru, restaurace nebo hotelu, použití veřejné dopravy, návštěvě obchodu či snaze do něj vstoupit